

Doorlopende zorg slachtoffers loverboys noodzakelijk

Loverboyproblematiek omvat veel meer dan het woord doet vermoeden. Vaak is er sprake van doorlopende kindermishandeling of verwaarlozing. De gevolgen voor slachtoffers zijn enorm. Ook na intensieve begeleiding en behandeling hebben zij het moeilijk om hun leven weer op te bouwen. Specialistische en doorlopende zorg is daarom noodzakelijk.

Shenna Werson

Wie zijn de meiden die in handen vallen van een loverboy? Wat is hun voorgeschiedenis? Tegen welke klachten lopen ze aan? Met welke obstakels krijgen ze te maken nadat ze hun behandeling hebben afgerond?

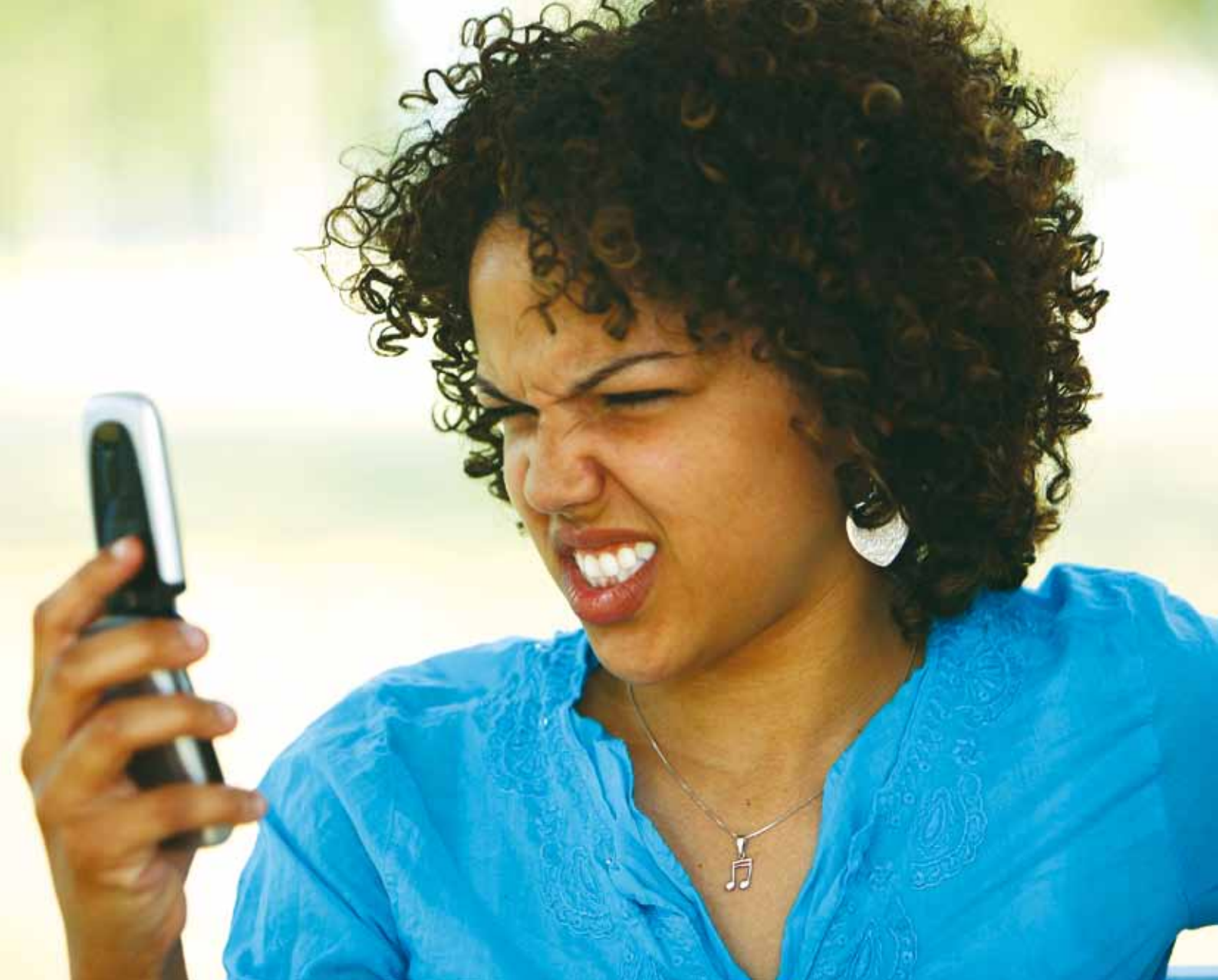
Het boek *Wie zijn de meiden van Asja? De gang naar de jeugdprostitutie* geeft antwoord op deze vragen. Anderhalf jaar lang is er onderzoek gedaan naar de meiden van Asja, een landelijk werkende specialistische voorziening. Asja biedt opvang en behandeling aan meiden van 12 tot en met 23 jaar die via misleiding, dwang of geweld door loverboys in de prostitutie zijn beland of hierin terecht dreigen te komen. Asja heeft inmiddels dertien jaar ervaring met meisjes en jonge vrouwen die zijn gebruikt en misbruikt, geïntimideerd en mishandeld door mannen die voor het 'snelle geld' gaan.

Onderzoek naar deze meiden laat zien dat loverboyproblematiek veel meer omvat dan het woord doet vermoeden. Vaak beginnen de problemen al in de vroege kinderjaren: problemen thuis, op school of in de familie. De gevolgen van de (vaak) langdurige problemen waarmee de meiden te maken krijgen zijn ernstig. Gevol-

gen waar het zorgprogramma Asja op aansluit. Maar ook na behandeling komen deze meiden behoorlijke valkuilen tegen. Het is moeilijk om met alle bagage weer een "gezond" leven op te bouwen. Psychische problemen en trauma's kunnen behandeld worden, maar het krijgen van respect voor jezelf vraagt meer dan gesprekken met een hulpverlener, gemiste schooljaren komen niet terug en opgebouwde schulden worden niet zomaar kwijtgescholden. Dit vraagt om specialistische en doorlopende zorg. Zorg die specifiek gericht is op de problemen waarmee slachtoffers van loverboys te maken krijgen en zorg die niet stopt wanneer de meiden de deur van een instelling verlaten.

Wie zijn de meiden van Asja?

De meiden van Asja zijn 'loverboymeiden'. Ze hebben in de prostitutie gewerkt of dreigden daarin terecht te komen. Maar ze zijn niet alleen loverboymeiden. Het zijn meiden met een geschiedenis. Ze hebben stuk voor stuk te maken gehad met geweld, vrijwel ieder meisje met meerdere vormen van geweld,

We zullen met de meiden in gesprek moeten over hun pijn, hun frustratie, hun woede en hun teleurstelling; over geschaad vertrouwen en verloren hoop.

(Het meisje op de foto is geen slachtoffer van een loverboy, maar een model.)

zowel in de thuissituatie als in de situatie met de loverboy. De helft van de meiden is slachtoffer van geweld thuis en in de situatie met de loverboy is geweld meer regel dan uitzondering. Maar geweld waarmee de meiden geconfronteerd zijn, komt uit meerdere hoeken. Er is sprake van geweld door anderen, binnen en buiten het loverboycircuit waarin een meisje heeft geparticipeerd. Zelden is het zo dat de meiden van Asja slachtoffer zijn van geweld door één type pleger en van één type geweldpleging. De mate waarin seksueel misbruik voorkomt is het meest schrikbarend. Driekwart van alle meiden heeft te maken gehad met seksueel misbruik buiten het gezin (exclusief misbruik door de loverboy) en vijftien procent binnen het gezin. Naast geweldplegingen spelen er veel meer problemen. Het drugsgebruik van de meiden van Asja is hoog in vergelijking met dat van gemiddelde Nederlandse jongeren. Maar liefst 65 procent van de meiden gebruikt (stelselmatig) softdrugs en 30 procent harddrugs. In ruim een kwart van de gevallen heeft dit geresulteerd in een verslaving en bij nog eens twaalf procent werd een verslaving vermoed.

Tevens is er in driekwart van de gezinnen van de meiden sprake van diverse problemen. Huiselijk geweld, kindermishandeling, geregistreerde politiecontacten, verslaving en psychiatrie bij ouders zijn hier de meest voorkomende voorbeelden van. Daarnaast heeft ruim twee derde van de meiden een pestverleden. Ze hebben nooit het gevoel gehad erbij te horen.

Ook zijn er schokkende gegevens gevonden over de hoeveelheid zwangerschappen waarmee de meiden van Asja te maken hebben gehad. Twee vijfde van de meiden op Asja is zwanger geweest. Meestal is er, al dan niet gedwongen, een abortus ondergaan of is de zwangerschap uitgelopen op een miskraam, vaak veroorzaakt door geweld.

Hulpverleningscarrière 'loverboymeiden'

Het mag duidelijk zijn: de meiden die bij Asja opgenomen worden, kennen een zeer heftige geschiedenis. Een geschiedenis die vraagt om intensieve, specialistische behandeling. Vrijwel alle meiden die opgenomen zijn bij Asja hebben eerder hulpverlening gehad in

- generieke instellingen voor jeugdzorg. Bijna 90 procent kreeg ambulante hulpverlening en maar liefst twee derde van de meiden verbleef in een residentiële setting. Het gaat om crisisopvang, Blijf-van-mijn-lijfhuizen, jeugdzorgplus-instellingen, justitiële jeugdinstellingen en klinieken voor kinder- en jeugdpsychiatrie. In veel gevallen hebben de meiden een heuse hulpverlenings-carrière achter de rug, soms met bemoeienis van maar liefst elf verschillende hulpaanbieders. De geboden begeleiding en opvang heeft in alle gevallen niet het gewenste resultaat geleverd. Vaak omdat de hulp niet aansluit bij de problematiek van de meiden. Zeer tekenend is de situatie van Annick. Zij heeft vele ervaringen in algemene jeugdzorgvoorzieningen en is uiteindelijk terechtgekomen op Asja. Zij vertelt: ‘Bij Asja ben ik gewoon Annick. In die andere voorzieningen was ik “dat hoertje”.’

Bij Asja hebben vrijwel alle meiden te maken gehad met prostitutie, aanranding, verkrachting en misbruik. Daarin onderscheidt een meisje zich niet van de andere meiden. Daar ben je niet Annick, daar ben je dat hoertje. Daar roddelen de andere meiden en jongens

spoken worden meiden geen slachtoffer van mannen die hen misbruiken. Duidelijk is dat daar een hele geschiedenis aan vooraf is gegaan.

Hulpverlening is meestal gericht op bovenliggende, actuele en zichtbare problematiek; de gezags- en gedragsproblemen van meiden; hun keuze voor ‘foute vriendjes’. De onderliggende problematiek, de in standhoudende problematiek, raken we meestal niet aan. We moeten deze dynamiek begrijpen om de meiden en hun ouders werkelijk te kunnen helpen, om de intergenerationele overdracht van geweld, misbruik, mishandeling en verwaarlozing te kunnen doorbreken. We zullen met de meiden in gesprek moeten over hun pijn, hun frustratie, hun woede en hun teleurstelling; over geschaad vertrouwen en verloren hoop. Juist dit geeft ons aanknopingspunten om de meiden te helpen. Ons uitgangspunt moet zijn dat we de meiden gaan begrijpen. Waarom laten ze bepaald gedrag zien? Waardoor is het zover gekomen? Waardoor vallen ze weer terug in oude gewoonten of voelen ze zich nog steeds aangetrokken tot het milieu van de loverboy? En waar liggen hun angsten met betrekking tot de toekomst?

In veel gevallen hebben de meiden een heuse hulpverleningscarrière achter de rug, soms met bemoeienis van maar liefst elf verschillende hulpaanbieders.

over je en voor jongens is het maar al te vaak een vrijbrief om een meisje seksueel te benaderen. Daarom praatte Annick niet over de gedwongen prostitutie, over de aanrandingen en groepsverkrachtingen. Niet met leeftijdgenoten en niet met hulpverleners. Doordat ze er niet over sprak, kon ze ook niet geholpen worden. En als ze het wel had verteld, is de vraag of de reguliere jeugdvoorzieningen over de expertise beschikken om Annick te helpen.

Dynamiek tussen onderliggende en bovenliggende problematiek

De afgelopen dertien jaar heeft Fier Fryslân hard gewerkt aan een samenhangend en geïntegreerd zorgprogramma voor slachtoffers van loverboys: Asja. Samenhangend en geïntegreerd omdat het meiden betreft die vaak een veelheid aan begeleiding en behandeling nodig hebben en waar vaak onduidelijk is wat precies de kip is en wat het ei. Het gaat om complexe problemen, relaties en trauma's, die met elkaar samenhangen en elkaar beïnvloeden. Er is tevens sprake van dynamiek tussen bovenliggende problematiek enerzijds en onderliggende problematiek die actueel probleemgedrag in stand houdt anderzijds. Normaal ge-

We moeten met de meiden in gesprek om hen te begrijpen. Écht contact is hierbij essentieel. De hulpverlening staat of valt hiermee. Een meisje moet haar kwetsbare contact durven te laten zien. Echt contact vraagt om een specifieke attitude van hulpverleners. Ze moeten oprecht geïnteresseerd zijn in een meisje, ze moeten nieuwsgierig zijn naar haar en haar ouders, ze moeten vanuit hun hart werken en het moet hen interesseren hoe het verder gaat met dit specifieke meisje en haar ouders. Echt contact is alleen mogelijk in een positief leefklimaat.

Doorlopende zorg

Uit het onderzoek naar Asja kwamen prominent een aantal problematieken naar voren, waarvan we ons onvoldoende bewust waren. Deze betreffen de manier waarop het verleden van de meiden hun in de weg kan zitten als ze een nieuw leven willen opbouwen. Als de meiden hun behandeling met goed gevolg hebben afgesloten en ze hard aan het werk zijn om te participeren in de maatschappij, kunnen ze hun verleden vaak nog steeds niet achter zich laten. Ze moeten verschillende obstakels zien te overwinnen om een “normaal” leven op te kunnen bouwen. Fouten uit het verleden, vaak

onder druk van een loverboy, blijven hen achtervolgen. Geregistreerde betrokkenheid bij drugshandel verdwijnt niet ineens uit het politiesysteem, een jarenlange achterstand in het onderwijs is niet ineens in te halen en een torenhoge schuld verdwijnt niet met het knippen van je vingers. Als deze obstakels de meiden in de weg staan om te kunnen participeren in de samenleving, is het risico op terugval reëel.

Het is belangrijk om al tijdens de hulpverlening 'toekomstverstorende factoren' aan te pakken en deze zo veel mogelijk uit de weg te ruimen. Maar dat is niet genoeg. Onderzoek naar meiden in de gesloten jeugdzorg maakt duidelijk dat het niet "zomaar" goed komt na afronding van zorg. De kans is groot dat ze al snel nadat ze op eigen benen staan in de problemen komen: geen diploma, geen werk, veel financiële problemen, afhankelijkheid van alcohol en drugs en tienerzwangerschappen. Deze meiden hebben niets aan gefragmenteerde zorg. Doorlopende zorg en ondersteuning is noodzakelijk, totdat ze een stevige plek hebben verworven in de samenleving. Een ondersteunende omgeving ná de residentiële behandeling. Vanzelfsprekend zijn ouders en het sociale netwerk daarbij van essentieel belang. Maar ook is doorlopende formele zorg essentieel. De praktische obstakels waar meiden tegenaan lopen moeten hierbij niet uit het oog worden verloren. Onderwijs en schuldenproblematiek zijn hier belangrijke voorbeelden van.

'Loverboymeiden' hebben vaak achterstanden opgelopen in het onderwijs die niet gemakkelijk in te halen zijn. Bijna 80 procent van de meiden op Asja heeft stelselmatig gespijeld. Meestal heeft dit geleid tot jarenlange schooluitval. Wanneer deze meiden weer onderwijs gaan volgen zijn ze altijd 'de oudste van de klas'. Weer komen ze in een achterstandspositie terecht. De drempel om weer naar school te gaan is hoog en de achterstanden op het gebied van leerstof en leeftijd maken het moeilijk om een opleiding daadwerkelijk af te ronden. Het vraagt heel wat doorzettingsvermogen om zich hier overheen te zetten.

Ook de financiële situatie van een groot aantal meiden is verre van rooskleurig. Loverboys laten hun "vriendinnetjes" vaak leningen of telefoonabonnementen afsluiten. Wanneer een meisje de stap zet om afstand te nemen van haar loverboy, blijven deze leningen en abonnementen gewoon op haar naam staan. Deze schulden, opgelopen tot (tien)duizenden euro's, moeten betaald worden door het meisje. Regelmatig komen ze in de schuldsanering terecht. Ze hebben dan nauwelijks geld om van te leven, laat staan om schoolgeld of studie-

MEER LEZEN?

De publicatie 'Wie zijn de meiden van Asja? De gang naar de jeugdprostitutie' is te bestellen via <http://asja.swpbook.com/>

boeken te betalen. De verleiding is dan groot om maar weer 'even aan het werk te gaan' en snel geld te verdienen zodat ze de draad weer op kunnen pakken.

Een "normaal" leven

Natuurlijk moeten meiden aan hun trauma's werken, aan hun gedragsproblemen, hun hechtingsstoornissen, hun ontwikkelingsproblemen, hun negatieve zelfbeeld, hun oppositionele en opstandige gedrag... toch moeten de problemen van de meiden niet centraal staan, maar vooral hun kracht. Hoewel er geen grootschalig onderzoek naar gedaan is, zijn er vele aanwijzingen dat de periode direct na een residentiële plaatsing het meest kwetsbaar is. De meiden staan weer op eigen benen en moeten de motivatie helemaal uit zichzelf halen. Omdat de meiden met zoveel obstakels te maken krijgen in deze periode, moet er in worden gezet op doorlopende zorg. Ieder meisje heeft recht op een 'motivator'. Iemand die, ook nadat het meisje behandeling heeft afgerond en de deuren van de residentiële voorziening uitloopt, vinger aan de pols houdt. Iemand die haar motiveert en ondersteunt, haar helpt bij lastige procedures en obstakels. Zodat ze na intensieve opvang, begeleiding en behandeling er niet ineens alleen voor staat. Door ook na residentiële opname substantieel te blijven inzetten op ondersteuning, nemen de kansen van de meiden op gezond maatschappelijk functioneren toe. En dat is wat we willen. Zorg die ertoe leidt dat meiden weer een "normaal" leven kunnen leiden; een leven dat een gemiddelde Nederlandse jongedame leidt. ❖

OVER DE AUTEUR

Shenna Werson is onderzoeker bij Fier Fryslân.